

«Οι μικρές αλεπούδες» της Λίλιαν Χέλμαν

Ένα έργο με «ρετρό άρωμα» στο Σατιρικό Θέατρο

ΤΙΣ «Μικρές αλεπούδες» της Λίλιαν Χέλμαν τις έχω δει πριν από απίστευτα πολλά χρόνια, σ' άλλη γη, σ' άλλα μέρη. Ανακαλώ- ντας στη μνήμη εκείνη την πα- ράσταση συμπεραίνω ότι και τό- τε το έργο έδινε την εντύπωση ενός καλοκτι- σμένου οικοδομήματος, ή ίδια η γραφή της Χέλμαν, παρ' όλο το κοινωνικό «κατηγρώ» που εξέπεμπε, είχε σταθερότητα, απέινε μια ασφάλεια καλής μαστορίας. Αισθάνθηκα παράξενα όταν αναγνώρισα την ίδια γεύση στην παραγωγή του Σατιρικού. Άλλος χώρος, άλλος χρόνος, άλλη παράσταση, αλλά το έρ- γο από μόνο του καλεί το θεατή να το εμπι- στευτεί. Φαίνεται πως στο κείμενο υπάρχουν εσωτερικές προδιαγραφές που οδηγούν σε μια συγκεκριμένη μορφή παράστασης.

Είναι «παλιομοδίτικο» από τη γέννησή του. Γράφτηκε το 1939, αλλά διαδραματίζεται το 1900, είναι «ρετρό» από τη φύση του. Είναι «επιστροφή» για την ίδια τη συγγραφέα. Δεν είναι σπάνιο, βεβαίως, να υπάρχει χρονική απόσταση μεταξύ της στιγμής που γράφεται και της στιγμής που διαδραματίζεται ένα έρ- γο. Αλλά η Λίλιαν Χέλμαν εμπιστρώνει στις δικές της βάσεις, στο δικό της παρελθόν, στο οποίο, όπως φαίνεται, έχει να προσάψει τις δικές της κατηγορίες. Αυτό το «ρετρό» άρωμα, το κο- πως θολό πέπλο της ανάμνησης καλό θα ήταν να το βλέπαμε στις παραστάσεις των «Αλε- πούδων».

Πιστεύω ότι «Οι μικρές αλεπούδες» ανεβέ- σθηκαν τόσες φορές στη διάρκεια της σχεδόν εβδομηντάχρονης ζωής τους όχι χάριν στο θέ- μα, αλλά χάριν στη γοητεία της γραφής της

Χέλμαν. Η θεματολογία του έργου αφορά την κατάσταση στον Αμερικάνικο Νότο στο κατώ- φλι του 20ού αιώνα, το ρατσισμό απέναντι στους νέγρους, την εκμετάλλευση του αν- θρώπου από άνθρωπο, τη διάβρωση των αν- θρωπίνων σχέσεων σε συνθήκες θεοποίησης του πλούτου. Είναι όμως παρατραβηγμένο οι δημιουργοί της παράστασης (όποιες παρά- στασης), βασισμένης στο έργο της Χέλμαν, να «ποντάρουν» στη διαχρονικότητα των θε- μάτων του, επειδή εκτός από το έντονο το- πικό χρώμα που βάφει τους ανθρώπους και τις καταστάσεις του έργου, η Χέλμαν περι- πλέκει το ηθικο-διδασκτικό στοιχείο με το κοι- νωνικό, κάτι που περιορίζει τη δυνατότητα της γενίκευσης και της διαχρονικής χρήσης των μηνυμάτων του κειμένου.

Ήδη έχει αναφερθεί ότι η παλιομοδίτικη γοη- τεία του κειμένου είναι αισθητή στην παρά-σταση του Σατιρικού. Το σκηνικό του Κώστα Καυκαρίδη, ασυνήθιστο για τις μινιμαλιστι- κές μας εποχές, λεπτομερές και κτισμένο γερά όσο και το κείμενο, παραπέμπει σε άλ- λες εποχές, και εννοώ θεατρικές εποχές, αλλά αυτή η κλασική προσέγγιση ταιριάζει στο ύφος του έργου. Το σκούρο γκρι των τοί- χων και η στενότητα του χώρου δημιουρ- γούν από την αρχή της δράσης μιαν ένταση. Φοβάμαι πως η ένταση των πρώτων σκηνών

**Μετάφραση: Ερρίκος Μπελιές.
Σκηνοθεσία: Στέλιος Καυκαρίδης.
Σκηνικά-κοστούμια: Κώστας
Καυκαρίδης. Παίζουν: Στέλιος
Καυκαρίδης, Ευτύχιος Πουλλαΐδης,
Μαριάννα Καυκαρίδου, Βασίλης
Μιχαήλ, Φώτης Αποστολίδης,
Χρήστος Γρηγοριάδης, Χρύσω
Λουκά, Ξένια Μιχαήλ, Νεφέλη
Χριστοδούλου, Νικόλας Δημητρίου**

προέρχεται από εξωκειμενικούς παράγοντες. Η ομάδα έχει μια νευρικήτητα που δεν εξη- γείται από την κατάσταση των ηρώων, νευρι- κότητα εκφράζεται στην ένταση των φωνών, στον υπερβολικά γρήγορο ρυθμό ομιλίας, στην προσποινή συμπεριφορά. Μπορεί οι ρυθμοί να πέφτουν αργότερα, αλ- λά το προσποιντό υποκριτικό ύφος σε μερι- κές περιπτώσεις διατηρείται, όπως στο παιξι- μο του Φώτη Αποστολίδη ή της Χρύσως Λου- κά. Η ηρωίδα της τελευταίας είναι μια μορφή στενά συγγενική με τις γυναίκες του Τεννε- σή Ουίλλιαμς, η ποιητική φύση των οποίων έρ- χεται σε καταστροφική σύγκρουση με τη χυ-

δαία πραγματικότητα που τις περιβάλει. Αλλά η Μπέρντι της Χρύσως Λουκά είναι μόνο χα- μένη, μόνο σπασμένη, χωρίς να προβάλλει σε- βαστούς λόγους για τη διαφορετικότητά της. Αντιθέτως, δείγμα φρεσκάδας και φυσικότη- τας είναι η σκηνική παρουσία της Ξένιας Μι- χαήλ. Αξιοπρεπής και φυσική η μανιέρα της Νεφέλης Χριστοδούλου. Οι συγκρούσεις των τριών αδερφών της οικογένειας Χάμπαρτ απο- δίδονται από τη Μαριάννα Καυκαρίδου, τον Ευτύχιο Πουλλαΐδη και το Βασίλη Μιχαήλ με ωμή βιαιότητα, με αιχμηρή εκθρόνιση, χωρίς όμως εκείνη την απόσταση από τους χαρα- κτήρες, εκείνα τα εισαγωγικά μιας ρετρό αφή- γησης που θα ταίριαζαν περισσότερο στη ση- μερινή ανάγνωση του έργου. Είναι παράξενο που ο Στέλιος Καυκαρίδης ως ηθοποιός υιοθετεί διαφορετικό ύφος παιξίματος από τους τρεις πρωταγωνιστές της παράστασης, την οποία ο ίδιος σκηνοθέτησε. Ο δικός του Οράτιος Γκί- ντενς είναι αναμφίβολα η σημαντικότερη φι- γούρα της παράστασης. Ο ηθοποιός μαλακώνει τις γραμμές του, λυγίζει το ανόστημά του, χαμπλώνει τη φωνή του και βρίσκει τρόπους να εκφράσει την απογοήτευσή του, την περι- φρόνησή του, το φόβο του θανάτου, την αγω- νία για το μέλλον της κόρης του, την ανθρωπιά του χωρίς υπερβολές και εντάσεις.

NONA ΜΟΛΕΣΚΗ

Χριστουγεννιάτικος «Don Giovanni»

Ο «DON Giovanni» θεωρείται η σπουδαιότερη όπερα του Mozart. Ο συνθέτης του «Faust» Gounod τη θαύμαζε απεριόριστα και μάλιστα έγραψε και ένα μακροσκελές σχόλιο λέγοντας ότι ήταν «απαράμιλλο και αθάνατο αριστούργημα το απόγειο του λυ- ρικού δράματος.... που για μένα είναι η ενσάρκωση του δραματικού και μουσικού αλάθηνου. Τη θεωρώ ως ένα έργο χωρίς ψεγάδι μιας αδιά- κοπης τελειότητας».

Πιο σημαντικός είναι ο τρόπος με τον οποίο ο Mozart έγρα- ψε τη μουσική. Φανερώνει τις διαφορετικές διαθέσεις και καταστάσεις που παρουσιάζονται στην ιστορία. Κάθε χαρακτήρας ξεχωρίζει μέσα από τη μουσική εικόνα. Πά-θος, μελαγχολία, και ειδικά το φινάλε με τη μεγαλειώδη σκηνή τρόμου είναι αυτά που κάνουν την όπερα μοναδι- κή.

Η όπερα η οποία ήταν πολύ τολμηρή για την εποχή, ανα- φέρεται στην ιστορία του Don Ζουάν του φημισμένου γυ- ναικοκατακτητή. Σε αυτή ειδικά την ιστορία, όμως, οι γυ- ναίκες, αντίθετα προς αποδεχτούς ρόλους της εποχής, ήσαν δυναμικές και δεν ενοχλούνταν από τη σεξουαλι- κή συμπεριφορά του Don Giovanni αλλά από το γεγονός ότι έπρεπε να τον μοιράζονται με άλλες γυναίκες. Εδώ πα- ρουσιάζεται η Donna Elvira, μια βασανισμένη δυναμική γυναίκα και η Donna Anna, μια ακόμη πιο δυναμική γυ- ναίκα διψασμένη για εκδίκηση. Ο ίδιος ο Don Giovanni είναι ένας τραχύς, σαγηνευτικός, αλαζονικός και θαρ- ραλέος άνδρας, ένας υπεράνθρωπος.

Αυτό το έργο φαίνεται να έχει μηνύματα πολιτικά, κοι- νωνικά και φιλοσοφικά. Ο Don Giovanni αντιστέκεται σε όλα τα αποδεκτά ήθη της εποχής. Αντιτίθεται στη συμ- βατικότητα, την εκκλησία – πανίσχυρη την τότε εποχή – τις κοινωνικές τάξεις αλλά πάνω απ' όλα ενάντια στην

αποδεκτή ιδέα ότι πρέπει να βασανιζόμαστε στη Γη για να κληρονομήσουμε τη Βασι- λεία των Ουρανών. Η συγκίνηση του φινάλε όπου αρνείται τη μεταμέλεια και μένει πιστός στις πεποιθήσεις του πρέπει πραγματικά να συγκλόνισε το ακροατήριο.

Η ιδιαιτερότητα αυτής της παραγωγής έγκειται στο ότι μετά από πολλές προσπάθει-ες του θεάτρου Ριάλτο έγινε κατορθωτό να συνεργαστούν σ' αυτήν ο οπερατικός ορ- γανισμός Cottbus Theatre της Γερμανίας και η Κρατική Ορχήστρα Κύπρου, έχοντας ως πρωταγωνιστές σ' αυτή τη συμπαραγωγή δύο κορυφαίους Κύπριους δημιουργούς. Τον Σπύρο Πίσυνο στη Μουσική Διεύθυνση και τον Αντώνη Πηλαβάκη- Ποπώφ στην σκη- νοθεσία.

**Από την Κρατική
Όπερα του Cottbus
Γερμανίας και την
Κρατική Ορχήστρα
Κύπρου στο θέατρο
Ριάλτο στις 8 και 9
Δεκεμβρίου**